

Amerikansuomalaista nimistöntutkimusta.

JOHN ILMARI KOLEHMAINEN: **Finnish surnames in America.**
 Repr. from *American Speech*, Febr. 1939, pp. 33—38.

Äskettäin on päivälehdissämme mainittu Ohion valtiossa toimivan Heidelberg Collegen suomalaissyntyisen professorin John Ilmari Kolehmainen valmistelevan tutkimusta amerikansuomalaisen asutuksen syntyä ja kehitysvaiheista. Koska prof. Kolehmainen aikaisemmat amerikkansuomalaisia koskevat teokset lienevät meikäläisen lukijakunnan keskuudessa varsin vähän tunnettuja, esiteltäköön niistä seuraavassa yllämainittu, nimenomaan kielimiehille mielenkiintoa tarjoava pikkututkielma, joka lukuisain toisten prof. Kolehmainen julkaisujen keralla on tekijän lahjoittamana äskettäin saapunut pariinkin tšekäläiseen kirjastoon. Suppeassa, mutta erittäin selkeässä, lukuisin esimerkein havainnollistetussa esityksessään prof. Kolehmainen luo yleiskatsauksen niihin piirteisiin, jotka ovat luonteenomaisimpia amerikansuomalaiselle sukunimistöille.

Vastakohtana niille monilukuisille, huomattaviinkin julkisiin asemiin kohonneille maanmiehillemme, jotka Amerikan mantereella ovat uskollisesti säilyttäneet suomalaisen sukunimensä sellaisenaan — kuten esiteltävän tutkielman kirjoittajakin —, on toiselta puolen paljon esimerkkejä siitä, että suomalainen sukunimi on vaihdettu amerikkalaiseen, jolla ei ole mitään liittymäkohtia edeltäjäänsä (esim. Korpijärvi—Smith, Mäkelä—Thompson, Pirilä—Harrison). Eräissä tapauksissa taas on uudeksi nimeksi valittu alkuperäisen suoranainen käännös; siten on Kettusesta tullut Fox, Kirkkomästä Churchill ja Kivijärvestä Stonelake. Jonkinlaisena kompromissina vanhan ja uuden kotimaan kielenkäytön välillä on pidettävä niitä nimenmuutoksia, joissa suomalainen nimi on Amerikkaan siirrettyä korvattu ruotsalaisella, siis amerikkalaisista nimityypeistä tuntuvasti vähemmän poikkeavalla sukunimellä (Haapanen—Swanberg, Renkonen—Renfors, Varmavuori—Sahlberg). Verrattomasti yleisin kompromissimenetelmä on kuitenkin ollut se, että suomalainen nimi on lyhentämällä tai muulla tavoin muovailemalla saatettu paremmin sopeutumaan valtakieleen. Niinpä varsin tavallinen amerikansuomalainen nimi Maki on useissa tapauksissa milloin alku-, milloin loppupäästään katkaistun suomalaisnimen (Palomäki, Mäkelä, Mäkinen) vokaaliasultaankin amerikkalaistettu supistelmä. Monesti on lyhennösnimen suomalaisuus ilmiselvä (esim. Salo < Hirvisalo, Jalo < Jalonen), toisinaan taas nimen suomalaista alkuperää tuskin saattaisi tulla ajatelleeksi (esim. Hill < Hillilä, Mann < Manninen, West < Vesterinen). Jolloinkin on suomalaisnimestä karsittu sekä alku- että loppupää: Kane < Nykänen. Ennen kaikkea on suomalaisnimiä uuteen asuun muovailtaessa pyritty korvaamaan englannin kielelle vieraat äänne- ja yhdistelmät — varsinkin vokaalit y, ä ja ö, kaikki kaksoisvokaalit sekä suomen kielen erikoisluonteiset diftongit — maan kieleen paremmin luontuvilla tai valittu omaksi jokin äänneasultaan läheinen, yleisesti käytetty amerikkalaisnimi; siten on Huovisesta tullut Hoover, Hämäläisestä Hamlin, Hännisestä Hanney, Laineesta Lane, Saarelasta Sarell jne.



Näistä mukautumisilmiöistä huolimatta vanhan kotimaan perinne kuitenkin elää amerikansuomalaisten sukunimistöissä erittäin voimakkaana, jopa ylivoimaisesti hallitsevana. Esim. tekijän mainitsemassa Werner Nikanderin amerikansuomalaisia esittelevässä elämäkerrallisessa kokoomateoksessa (Hancock, Mich. 1927) luetelluista 700 henkilöstä n. viidelläsadalla on puhtaasti suomalainen nimi; sellaisissa tunnetuissa suomalaiskeskuksissa kuin Ashtabulassa, Conneautissa, Fairportissa ja Warrenissa on vanhan nimensä täysin muuttamattomana säilyttäneen miespuolisen suomalaisväestön suhdeluku n. 4/5, eikä edes Chicagon ja Clevelandin kaltaisissa suurkaupungeissakaan, joissa vieraan ympäristön vaikutuksen saattaisi luulla tässä kohden erityisen selvästi tuntuvan, suomalaisnimien amerikkalaistuminen ole ollut sanottavastikaan nopeampaa. Epäilemättä tässä suomalaisperinteiden kunnioituksessa on huomattava osuutensa sillä kansallistunnon voimakkaalla kehityksellä, joka viime vuosikymmenien aikana on Suomen oloille ollut luonteenomaista ja jonka heijastus ei ole jäänyt tuntumatta valtamerentakaitenkaan maanmiestemme keskuudessa. Tulevaisuus on osoittava, säilyvätkö nämä perinteet samassa määrin lähivuosikymmeninäkin.

E. N:ka.